

**LIETUVIŲ KALBOS
PRADINIO UGDYMO BENDROJI PROGRAMA MOKINIAMS, TURINTIEMS SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ DĖL KLAUSOS
SUTRIKIMO**

Patvirtinta

.....

.....

Programą rengė: Sigita Koroliovė, Jolita Levickienė, Milda Pošiūtė-Žebelienė, Erlanda Rimšienė

Pastabas ir pasiūlymus teikė: Marija Bareikienė

TURINYS

Bendrosios nuostatos	2
Dalyko tikslas, uždaviniai, struktūra	2
Mokinių pasiekimų raida	3
Turinio apimtis.	14
Pasiekimų vertinimo požymiai.	24

17¹. Lietuvių kalba.

17¹.1. Bendrosios nuostatos.

Lietuvių kalbai tenka išskirtinė vieta ugdymo procese ir visuomenėje. Kalbiniai gebėjimai itin reikšmingi mokinio asmeninei, pilietinei, kultūrinei brandai, tautinės savimonės formavimuisi, socialinių, pažinimo, kūrybiškumo kompetencijų ugdymuisi. Lietuvių kalbos paskirtis ugdymo(si) procese yra ypatinga tuo, kad ji ne tik dalykas, kurio mokoma(si), bet ir priemonė bendrauti, įgyti žinių, toliau mokytis ir tobulėti. Lietuvių kalbos mokomasi ne tik per lietuvių kalbos, bet ir per kitų dalykų pamokas. Kalbos gebėjimai ypač svarbūs visaverčiam mokinio dalyvavimui mokyklos, bendruomenės, o ateityje ir visuomeniniame gyvenime.

Lietuvių kalbos pradinio ugdymo programos kurtiesiems ir neprisigirdintiesiems paskirtis – apibrėžti mokinių, turinčių klausos sutrikimų, lietuvių kalbos pasiekimus, ugdymo turinio apimtį, mokinių pasiekimų lygių požymius ir pateikti orientacines ugdymo ir ugdymosi gaires.

Programoje vartojamos sąvokos:

Daktilinė [gr. *daktilos* – pirštas] **abėcėlė** – vienos rankos pirštais rodomas simbolis, reiškiantis tam tikrą raidę.

Impresyvioji kalba – kalbos suvokimas ir supratimas klausa, rega (skaitymu iš lūpų), klausa ir rega.

Kalbinė aplinka – aplinka, kurioje vaikas, sąveikaudamas su patyrusiais kalbos vartotojais kaip klausytojas ir kalbėtojas, skatinamas vartoti sakinę kalbą.

Lietuvių gestų kalba (toliau – LGK) – rankų gestais perduodama gimtoji Lietuvos kurčiųjų kalba – pagrindinė jų bendravimo ir mąstymo priemonė.

Skaitymas iš lūpų – optinis sakytinės kalbos suvokimas pagal matomus kalbos organų judesius.

17¹.2. Tikslas. Atsižvelgiant į mokinio kultūrinę, socialinę, kalbinę patirtį, padėti jam įgyti Lietuvos kultūros pažinimo, lietuvių kalbos gebėjimų pradmenis,

Atsižvelgiant į mokinio kalbinę, kultūrinę ir socialinę patirtį, jo klausos sutrikimo pobūdį ir individualius gebėjimus, padėti jam įgyti lietuvių kalbos gebėjimų pradmenis, ugdyti bendrųjų kompetencijų, būtinų kiekvieno žmogaus visaverčiam asmeniniam ir visuomeniniam gyvenimui, sėkmingam tolesniam mokymuisi, pagrindus.

17¹.3. Uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi lietuvių kalbos mokiniai:

17¹.3.1. ugdytūsi šias vertybines nuostatas:

17¹.3.1.1. vertinti kalbos suvokimą klausa ir rega, skaitymą, rašymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių bendravimui ir saviraiškai;

17¹.3.1.2. noriai skaityti įvairaus pobūdžio tekstus ir dalyvauti juos aptariant, dalytis skaitymo patirtimi;

17¹.3.1.3. bendraujant su kitais gerbti jų nuomones, ginti savo požiūrį neįžeidžiant kitų;

17¹.3.1.4. siekti tobulinti savo kalbinius gebėjimus, pasitikint savo jėgomis, geranoriškai priimant kitų patarimus.

17¹.3.2. ugdytūsi kalbos vartojimo gebėjimus:

17¹.3.2.1. sąmoningai ir atidžiai klausia ir rega suprasti, kas sakoma;

17¹.3.2.2 bendrauti su girdinčiais bendraamžiais ir kitais žmonėmis, reikšti savo mintis ir jausmus rašytine ir sakytine (pagal individualius gebėjimus) kalba įprastoje kalbinėje aplinkoje;

17¹.3.2.3. gebėjimą sąmoningai ir sklandžiai skaityti ir suprasti grožinius, negrožinius ir medijų tekstus, suvokti jų svarbą, rasti ir tikslingai naudotis prieinamais informacijos šaltiniais;

17¹.3.2.4. aiškiai, taisyklingai rašyti, reikšti mintis ir jausmus rašytine kalba;

17¹.3.3. įgyti kalbos sistemos supratimo pradmenis.

17¹.3.4. nuolat plėsti žodyną, tobulinti savo kalbą, pažinti ir puoselėti Lietuvos kultūrą¹.

17¹.4. Struktūra. Programoje ugdymo(si) turinys pateikiamas koncentrais, apimančiais parengiamąją, 1–2 ir 3–4 klases. Kiekvieno koncentro turinį sudaro santykinai atskirtos, bet ugdymo procese integruojamos kalbinės veiklos sritys: sakytinio teksto suvokimas klausia bei rega ir kalbėjimas²; skaitymas; rašymas.

17¹.5. Mokinių pasiekimai. Šio papunkčio lentelėje nurodoma kiekvienos kalbinės veiklos srities – kalbos suvokimo klausia ir rega, kalbėjimo, skaitymo, rašymo – mokinių gebėjimų raida. Esminių gebėjimų skiltyje įvardijami pagrindiniai kalbos suvokimo klausia ir rega, kalbėjimo, skaitymo, rašymo gebėjimai, atskleidžiantys atitinkamos kalbinės veiklos struktūrą. Parengiamosios, 1–2 ir 3–4 klasės gebėjimų skiltyse parodoma, kaip skleidžiasi, plėtojasi kalbos gebėjimai mokiniui augant ir bręstant.

¹ Mokiniai su kurčiųjų bendruomenės kultūra susipažįsta per gimtosios LGK kalbos pamokas, o per lietuvių kalbos pamokas susipažįsta su lietuvių tautos kultūra, mokosi suvokti lietuvių kalbos reikšmę, lietuvių kalbos santykį su gimtąja LGK kalba tam tikroje kalbinėje aplinkoje.

² Sakytinio teksto suvokimo ir kalbėjimo gebėjimų ugdymas taikomas labai individualiai, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio klausos sutrikimo laipsnį bei individualius gebėjimus ir naudojimąsi klausą kompensuojančia aparatūra (individualia ar stacionaria). Atsižvelgiant į vaiko klausos sutrikimo laipsnį ir individualius gebėjimus, šeimos kalbą, mokomasi kalbėti lietuvių kalba, bendrauti su girdinčiais bendraamžiais ir mokytoju. Kalbėjimo ir klausymo gebėjimai kurčiųjų ir nepri-girdinčiųjų mokykloje ugdomi ne tik pamokų, bet ir individualių tarties, kalbos mokymo ir klausos lavinimo pratybų bei nepamokinės veiklos metu. Individualių pratybų metu lavinama mokinių klausia, koreguojama tartis, mokomasi leksikos, gramatikos, sintaksės.

Mokinių pasiekimų raida			
Esminiai gebėjimai	Parengiamosios klasės gebėjimai	1–2 klasės gebėjimai	3–4 klasės gebėjimai
1. Sakytinio teksto suvokimas klausia bei rega ir kalbėjimas			
Vertybinės nuostatos:			
<ul style="list-style-type: none"> • Vertinti impresyviają kalbą kaip galimybę ir norą išmokti kalbėti. • Norėti bendrauti su girdinčiaisiais lietuvių kalba, patirti bendravimo džiaugsmą. • Gerbti pašnekovą, laikytis kalbos etiketo. • Siekti turtinti savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais. • Jaustis atsakingu už savo pasakymų tikrumą, aiškumą. 			
1.1. Suprasti trumpų nesudėtingų tekstų apie gerai žinomus dalykus esmę ir adekvačiai į juos reaguoti.	1.1.1. Pradedama suprasti, kad kalbos suvokimas klausia ir rega padeda pažinti pasaulį, mokytis, bendrauti su kitais.	1.1.1. Supranta, kad impresyvioji kalba leidžia pažinti pasaulį, kad kalbėdamiesi žmonės bendrauja, gauna ir perduoda informaciją, patirtį, reiškia mintis, jausmus.	1.1.1. Supranta ir paaiškina, kad impresyvioji kalba padeda pažinti pasaulį, kad kalbėjimasis ne tik padeda pažinti pasaulį ir bendrauti, bet ir vienija žmones.
	1.1.2. Pratinasi naudotis klausos likučiais, atidžiai seka kalbančiojo lūpas, išlaiko dėmesį iki perteikiamos informacijos pabaigos, stengiasi ją suprasti.	1.1.2. Klausosi sąmoningai, dėmesingai stebi kalbančiojo lūpas, siekia suprasti perteikiamą informaciją.	1.1.2. Klausosi sąmoningai, dėmesingai stebi kalbančiojo lūpas, atrenka jam reikšmingą informaciją.
	1.1.3. Priklausomai nuo individualių galimybių klausia ir rega suvokia sakininius tekstus, supranta, apie ką klausomas tekstas.	1.1.3. Priklausomai nuo individualių gebėjimų klausia ir rega suvokia sakininius tekstus, supranta pagrindinę juose pateiktą informaciją.	1.1.3. Pagal individualių gebėjimų klausia ir rega suvokia sakininius tekstus, supranta jų turinį, skiria faktus.

1.2. Trumpai papasakoti, dalyvauti pokalbyje apie kasdienę veiklą, pomėgius, interesus.	1.2.1. Priklausomai nuo klausos sutrikimo laipsnio nesudėtingais sakiniais papasakoja ar atpasakoja pagal klausimus (kas? kur? ką veikia?), vartodamas išmoktas frazes.	1.2.1. Priklausomai nuo klausos sutrikimo laipsnio papasakoja, ką matė, ką patyrė, informuoja, paaiškina, apibūdina, vartodamas išmoktus žodžius, jų formas, žodžių junginius, sakinius.	1.2.1. Priklausomai nuo klausos sutrikimo laipsnio iš anksto pasirengęs pasakoja siekdamas sudominti, paaiškina, apibūdina, tiksliai informuoja, naudojami verbalinės ir neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).
	1.2.2. Bendraudamas klausosi, stebi kalbančiojo lūpas, mimiką, gestus, supranta ir reaguoja į elementarius klausimus, prašymus, kvietimus.	1.2.2. Bendraudamas klausosi, stebi kalbančiojo lūpas, mimiką, gestus, reaguoja į klausimus, prašymus, kvietimus.	1.2.2. Bendraudamas atidžiai klausosi, supranta kalbėtoją, adekvačiai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis.
	1.2.3. Dalyvaujdamas pokalbyje gerai pažįstamomis temomis atsako, klausia, paprašo.	1.2.3. Dalyvaujdamas pokalbyje žinomomis temomis atsako, klausia, paprašo.	1.2.3. Palaiko pokalbį, išreiškia pageidavimus, paprašo nesudėtingos informacijos, pasiūlo pagalbą.
	1.2.4. Priklausomai nuo klausos sutrikimo laipsnio ir individualių gebėjimų aiškiai taria išmoktus kalbos garsus, žodžius, jungia juos į posakius ir sakinius.	1.2.4. Priklausomai nuo klausos sutrikimo laipsnio ir individualių gebėjimų taria išmoktus kalbos garsus, žodžius, pabrėžia kirčiuotą skiemenį, jungia žodžius į posakius ir rišlų tekstą, daro pauzes.	1.2.4. Priklausomai nuo klausos sutrikimo laipsnio ir individualių gebėjimų taria išmoktus kalbos garsus, žodžius, intonuoja tiesioginius, klausiamuosius bei skatinamuosius sakinius, daro pauzes, pabrėžia svarbiausius žodžius.
1.3. Taikyti klausymo ir kalbėjimo strategijas.	1.3.1. Paprašo pakartoti, patikslinti tai, ko nesuprato daktiline abėcėle ar LGK.	1.3.1. Įvardija, ko nesuprato, paprašo pakartoti, patikslinti daktiline abėcėle ar LGK.	1.3.1. Įvardija, ko ir kodėl nesuprato, paprašo pakartoti, patikslinti daktiline abėcėle ar

			LGK.
	1.3.2. Siekdamas efektyviau komunikuoti, naudoja LGK, daktilinę abėcėlę, skaitymą iš lūpų, klausą kompensuojamąją techniką.	1.3.2. Siekdamas efektyviau komunikuoti, naudoja LGK, daktilinę abėcėlę, skaitymą iš lūpų, pagal galimybes naudojasi informacinėmis komunikavimo technologijomis.	1.3.2. Siekdamas efektyviau komunikuoti, naudoja LGK, daktilinę abėcėlę, skaitymą iš lūpų, tikslingai ir atsakingai naudojasi informacinėmis komunikavimo technologijomis.
	1.3.3. Mokytojo padedamas naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: paveikslėliais, žodžių kortelėmis, simboliais, daktiline abėcėle, LGK.	1.3.3. Mokytojo padedamas naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: žodžių kortelėmis, simboliais, schemomis, daktiline abėcėle, LGK.	1.3.3. Mokytojo padedamas naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: žodžių kortelėmis, simboliais, schemomis, daktiline abėcėle, LGK.
	1.3.4. Mokytojo padedamas apmąsto savo kalbėjimą, kartu aptaria, kas pasisekė, kas – ne.	1.3.4. Mokytojo padedamas apmąsto savo kalbėjimą, kartu aptaria, kas pasisekė, kas – ne.	1.3.4. Mokytojo padedamas apmąsto savo kalbėjimą ir kartu aptaria, kas pasisekė, kas – ne, kodėl.
2. Skaitymas			
Vertybines nuostatos:			
<ul style="list-style-type: none"> • Vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių patirti skaitymo malonumą, prasmingų išgyvenimų, ugdytis vaizduotę, mokytis. • Geranoriškai dalintis informacija, bendrauti, padėti kitiems. • Smalsauti, domėtis, noriai skaityti įvairius tekstus, siekti išsiaiškinti jų prasmę. • Džiaugtis savo skaitymo patirtimi, dalijantis įspūdžiais su mokytoju, klasės draugais, tėvais, kitais šeimos nariais. • Siekti pažinti ir tobulinti savo skaitymo gebėjimus. 			
2.1. Suprasti skaitymo prasmę, naudą ir	2.1.1. Mokytojo ir tėvų padedamas pradeda suprasti, kad skaitymas	2.1.1. Supranta, kad skaitant įgyjama žinių, kaupiama patirtis,	2.1.1. Supranta ir paaiškina, kad skaitantis žmogus yra labiau

teikiamas galimybes.	yra pagrindinis ir prieinamiausias žinių ir informacijos šaltinis, turtinantis žodyną, padedantis suprasti žodžių reikšmes, suteikiantis malonumą.	turtinamas žodynas, patiriamas malonumas.	išsilavinęs, daugiau žino ir geba, jo žodynas turtingesnis, kalba vaizdingesnė.
	2.1.2. Mokytojo ir tėvų padedamas skaito savo gebėjimus ir polinkius atitinkančius kūrinius, plečiančius akiratį, lavinančius pažintinius procesus, turtinančius žodyną, padedančius suprasti žodžių reikšmes.	2.1.2. Mokytojo, bibliotekininko, tėvų padedamas skaitymui renkasi savo gebėjimus ir polinkius atitinkančius kūrinius, plečiančius akiratį, lavinančius pažintinius procesus, turtinančius žodyną.	2.1.2. Mokytojo, bibliotekininko, tėvų padedamas renkasi savo gebėjimus ir polinkius atitinkančius kūrinius, lavinančius pažintinius procesus, turtinančius žodyną, ugdančius asmenybę, stiprinančius kultūrinę, pilietinę savimoneę ir savivertę.
2.2. Sąmoningai skaityti įvairaus pobūdžio tekstus.	2.2.1. Mokytojui padedant skaito skiemenimis, žodžiais, trumpais sakiniais. Sieja daktilinę abėcėlę su raidėmis.	2.2.1. Skaito žodžiais, žodžių junginiais ir sakiniais.	2.2.1. Skaito sakiniais.
	2.2.2. Supranta perskaitytų žodžių, sakinių prasmę.	2.2.2. Supranta perskaityto teksto turinį, kai yra suteikiama pagalba.	2.2.2. Skaito sąmoningai, supranta perskaityto teksto turinį.
2.3. Rasti ir suprasti informaciją.	2.3.1. Mokytojo padedamas randa tekste aiškiai tiesiogiai pateiktą informaciją.	2.3.1. Randa tekste aiškiai tiesiogiai pateiktą informaciją.	2.3.1. Randa tekste aiškiai tiesiogiai pateiktą informaciją. Mokytojo padedamas randa netiesiogiai pateiktą informaciją.
	2.3.2. Randa atraminį žodį, iliustraciją, kurie rodo, apie ką gali būti tekstas.	2.3.2. Randa atraminį žodį, užuominą, sakinį, simbolį, iliustraciją, kurie rodo, apie ką	2.3.2. Randa atraminį žodį, užuominą, sakinį, simbolį, iliustraciją, kurie rodo, apie ką

		gali būti tekstas.	gali būti tekstas.
	2.3.3. Orientuojasi vadovėlyje, susiranda reikiamą tekstą, užduotį, pratimą, žino vadovėlio simbolių reikšmes. Pratinasi naudoti mokytojo pasiūlytomis vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, skaitmeninėmis ugdymo priemonėmis.	2.3.3. Orientuojasi vadovėlyje, žino jo paskirtį, supranta vadovėlio simbolių reikšmes. Naudojasi mokytojo parinktomis vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, žinytais, „draugišku“ internetu.	2.3.3. Orientuojasi knygoje, pagal turinį randa reikiamą tekstą. Naudojasi įvairiais mokytojo pasiūlytais informacijos šaltiniais ieškodamas konkrečios informacijos.
2.4. Daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas.	2.4.1. Mokytojo padedamas pagal pavadinimą supranta, apie ką šis (grožinis ir negrožinis) tekstas.	2.4.1. Perskaitęs tekstą (grožinį ir negrožinį), atsako į klausimą, apie ką šis tekstas.	2.4.1. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą, atsakydamas į klausimą, apie ką šis tekstas.
	2.4.2. Aptaria aiškiai tekste atskleistas vertybes, susijusias su kasdiene aplinka.	2.4.2. Aptaria aiškiai tekste atskleistas vertybes, susijusias su artimiausiu jam pažįstamu kontekstu.	2.4.2. Aptaria tekste lengvai atpažįstamas bendražmogiškąsias vertybes.
2.5. Aiškintis, kaip tekstuose kuriama prasmė.	2.5.1. Mokytojo padedamas nusako įvykių seką, nurodo aiškiai tekste įvardytą veiksmo vietą ir laiką.	2.5.1. Nurodo aiškiai tekste įvardytą veiksmo vietą ir laiką. Mokytojo padedamas nusako įvykių seką.	2.5.1. Aptaria aiškiai įvardytą veiksmo laiką, vietą, jų kaitą. Mokytojo padedamas įvardija numanomą įvykio laiką, vietą, aptaria įvykių svarbą.
	2.5.2. Įvardija kūrinio veikėjus, kartu su mokytoju aptaria jų veiksmus.	2.5.2. Įvardija ir 1–2 žodžiais apibūdina kūrinio veikėjus, mokytojo padedamas aptaria jų veiksmus.	2.5.2. Įvardija ir apibūdina veikėjus, mokytojo padedamas paaiškina jų veiksmus ir poelgius.

	2.5.3. Naudodamasis aprašymo planu, palygina tekste aprašytus aiškiai skirtingus objektus (veikėjus, daiktus).	2.5.3. Naudodamasis aprašymo planu, palygina tekste aprašytus aiškiai panašius ar skirtingus objektus (veikėjus, daiktus), poelgius, faktus.	2.5.3. Naudodamasis aprašymo planu palygina tekste aprašytus objektus (veikėjus, daiktus, reiškinius), poelgius, faktus.
	2.5.4. Randa tekste nežinomus žodžius, pastebi iliustracijų sąsajas su tekstu.	2.5.4. Randa tekste nežinomus žodžius ir frazes, paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu.	2.5.4. Mokytojo padedamas supranta, kaip tekste siekiama vaizdumo (pvz., mažybiniai žodeliai, sušukimai) tikslumo (pvz., išvardijimas, šaltinio nurodymas), aiškumo (pvz., nežinomų žodžių paaiškinimai, žodžio siejimas su daktiline abėcėle ir LGK, iliustracijos, schemas).
	2.5.5. –	2.5.5. Pagal išorinius požymius skiria eiliuotus ir neeiliuotus kūrinius.	2.5.5. Pagal išorinius požymius skiria prozos, poezijos, dramos kūrinius.
2.6. Interpretuoti skaitomus tekstus.	2.6.1. Kalbinėmis ir nekalbinėmis priemonėmis išsako įspūdį, patirtą skaitant kūrinį (pvz., patiko, nepatiko, gerai, blogai ir pan.).	2.6.1. Kalbinėmis ir nekalbinėmis priemonėmis išsako įspūdį, patirtą skaitant kūrinį, mokytojo padedamas įvardija kas sukėlė tokį įspūdį.	2.6.1. Kalbinėmis ir nekalbinėmis priemonėmis išsako įspūdį, patirtą skaitant kūrinį, paaiškina kas ir kodėl sukėlė tokį įspūdį.
	2.6.2. Nurodo labiausiai patikusią teksto vietą ir mokytojo padedamas ieško žodžio, padėsiančio apibūdinti, kodėl ta vieta patiko.	2.6.2. Nurodo labiausiai patikusią (vaizdingiausią, įdomiausią, juokingiausią ar pan.) teksto vietą ir mokytojo padedamas paaiškina, kodėl ji patiko.	2.6.2. Nurodo labiausiai patikusią (vaizdingiausią, įdomiausią, juokingiausią ar pan.) teksto vietą ir paaiškina, kodėl ji patiko (pvz., nustebino, sudomino, prajuokino ir pan.).

2.7. Vertinti skaitomų tekstų turinį ir raišką.	2.7.1. Mokytojo padedamas palygina skaitomame tekste veikiančius veikėjus, vykstančius įvykius su artimos aplinkos pavyzdžiais.	2.7.1. Mokytojo padedamas išsako savo nuomonę apie skaitomą tekstą siedamas jį su konkrečia savo patirtimi.	2.7.1. Išsako savo nuomonę apie perskaitytą tekstą remdamasis konkrečia savo ir kitų patirtimi.
	2.7.2. Aiškinasi, ar įvykiai yra tikri, ar išgalvoti.	2.7.2. Mokytojo padedamas įvertina, ar įvykiai išties galėjo atsitikti ar yra išgalvoti.	2.7.2. Įvertina, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti, sprendžia apie gautos informacijos patikimumą.
2.8. Taikyti skaitymo strategijas.	2.8.1. Siekdamas suprasti, apie ką tekste bus kalbama, apžiūri iliustracijas, antraštes.	2.8.1. Siekdamas suprasti, apie ką tekste bus kalbama, peržvelgia į akis krintančią informaciją (antraštes, schemas, paveikslėlius ir pan.).	2.8.1. Siekdamas suprasti, apie ką tekste bus kalbama, peržvelgia žodinę ir nežodinę (ilustracijas, schemas, teksto struktūros ypatumus ir kt.) informaciją.
	2.8.2. Pagal savo galimybes sieja tekstą su žinomais žodžiais, išmoktomis frazėmis, įprasta kasdiene aplinka, kai yra suteikiama pagalba.	2.8.2. Pagal savo galimybes sieja tekstą su jau žinoma informacija, kai yra suteikiama pagalba.	2.8.2. Pagal savo galimybes savarankiškai sieja tekstą su jau žinoma informacija.
	2.8.3. Teksto suvokimui pasitelkia LGK, dakilinę abėcėlę, vaizdinę medžiagą, mokytojo pagalbą.	2.8.3. Pasitikrina savo supratimą siedamas tekstą su daktiline abėcėle, LGK, vaizdine medžiaga, klausdamas mokytojo, draugų.	2.8.3. Pasitikrina savo supratimą siedamas tekstą su daktiline abėcėle, LGK, vaizdine medžiaga, klausdamas mokytojo, draugų, ieškodamas informacijos žinyuose, žodynuose.

3. Rašymas

Vertybinės nuostatos:

- Vertinti rašymą, kaip sau ir visuomenei svarbią veiklą.
- Gerbti skaitantįjį stengiantis rašyti taip, kad jam būtų aišku ir suprantama.
- Vertinti kalbinės raškos svarbą kaip tautinį paveldą, už kurio saugojimą atsakingas kiekvienas žmogus.
- Siekti pažinti ir tobulinti savo rašymo gebėjimus.

<p>3.1. Suprasti rašymo prasmę, naudą ir teikiamas galimybes.</p>	<p>3.1.1. Supranta, kad išmokęs rašyti, galės suprantamai perduoti žinią, informaciją kitiems.</p>	<p>3.1.1. Supranta, kuo rašymas prasmingas jam pačiam ir kitiems.</p>	<p>3.1.1. Supranta ir paaiškina, kuo rašymas prasmingas žmogui ir visuomenei.</p>
<p>3.2. Kurti tekstus atsižvelgiant į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.</p>	<p>3.2.1. Orientuojasi sąsiuvinio eilutėje, naudojami išmoktais rašyti raidžių elementais, rašo raides, žodžius, žodžių junginius ir trumpus sakinius.</p>	<p>3.2.1. Naudodamas išmokus žodžius, frazes ir sakinius, sukuria rišlų trumpą tekstą.</p>	<p>3.2.1. Sukuria rišlų kelių sakinių tekstą gerai žinomomis temomis.</p>
<p>3.2.2. Mokytojo padedamas pagal individualius gebėjimus sudaro ir užrašo sakinius naudodamasis pagalbine medžiaga.</p>	<p>3.2.2. Atsižvelgiant į individualius gebėjimus naudodamasis pagalbine medžiaga, kuria rišlų kelių sakinių pasakojimą.</p>	<p>3.2.2. Atsižvelgiant į individualius gebėjimus naudodamasis pagalbine medžiaga, kuria nuoseklų, rišlų pasakojimą. Į pasakojimą įterpia aprašymą.</p>	
<p>3.2.3. Pagal pavyzdį kuria kelių sakinių informacinį tekstą gerai žinoma tema.</p>	<p>3.2.3. Siekdamas kuo tiksliau perduoti žinią, pagal pavyzdį kuria informacinį tekstą gerai žinoma tema, pateikia esminę informaciją.</p>	<p>3.2.3. Siekdamas perduoti žinią, pagal pavyzdį kuria informacinį tekstą gerai žinoma tema, pateikia svarbiausią informaciją ir detales.</p>	
<p>3.2.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga, išmoktais žodžiais ir frazėmis, kuria trumpus gerai</p>	<p>3.2.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga aprašo objektus.</p>	<p>3.2.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga tiksliai aprašo</p>	

	žinomų daiktų aprašymus.		objektus ir reiškinius.
	3.2.5. Pagal paveikslėlius, schemas parašo trumpus sakinius, paaiškindamas, kas pavaizduota.	3.2.5. Pagal pavyzdį parašo kelių sakinių aiškinamojo pobūdžio tekstą.	3.2.5. Atsižvelgiant į individualius gebėjimus parašo elementarų aiškinamojo pobūdžio tekstą.
3.3. Kurti tinkamos struktūros tekstus.	3.3.1. Nagrinėdamas pasakojimo pavyzdį paaiškina struktūrą, kai yra suteikiama pagalba.	3.3.1. Atsižvelgiant į individualius gebėjimus rašo pasakojimą, laikydamasis struktūros (pradžia, veiksmo raida, pabaiga) reikalavimų.	3.3.1. Atsižvelgiant į individualius gebėjimus rašo pasakojimą, laikydamasis struktūros (pradžia, veiksmo raida, pabaiga) reikalavimų.
	3.3.2. –	3.3.2. Rašo informacinio tekstą, aprašomojo, aiškinamojo pobūdžio tekstus, laikydamasis atitinkamos struktūros (pradžia, dėstymas, pabaiga) reikalavimų, kai yra suteikiama pagalba.	3.3.2. Rašo informacinio tekstą, aprašomojo, aiškinamojo pobūdžio tekstus, laikydamasis atitinkamos struktūros (pradžia, dėstymas, pabaiga) reikalavimų.
3.4. Tinkamai pasirinkti raišką.	3.4.1. Pagal savo galimybes rašo tekstą, remdamasis vaizdine medžiaga, sakinio struktūros schemomis.	3.4.1. Pagal savo galimybes rašo tekstą, skirdamas sakinių ribas, vengdamas tų pačių žodžių pasikartojimo.	3.4.1. Pagal savo galimybes rašo tekstą siedamas vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkdamas tinkamus siejamuosius žodžius. Rašydamas vartoja sinonimus, palyginimus.
	3.4.2. Pateiktuose pavyzdžiuose atpažįsta kalbos etiketo elementus.	3.4.2. Stengiasi laikytis kalbos etiketo atsižvelgdamas į adresatą.	3.4.2. Stengiasi laikytis kalbos etiketo atsižvelgdamas į adresatą ir komunikavimo situaciją.
3.5. Laikytis kalbos normų.	3.5.1. Rašo trumpą nesudėtingą tekstą laikydamasis parengiamosios klasės turinio	3.5.1. Rašo nesudėtingą tekstą laikydamasis 1–2 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos,	3.5.1. Rašo tekstą laikydamasis 3–4 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos,

	apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	rašybos ir skyrybos taisyklių.
	3.5.2. Pagal savo galimybes rašo aiškiai, tvarkingai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	3.5.2. Pagal savo galimybes rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	3.5.2. Pagal savo galimybes rašo įskaitomai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.
3.6. Taikyti rašymo strategijas.	3.6.1. Pagal individualius gebėjimus rašo tekstą, kai yra suteikiama pagalba, naudojasi užrašyta dažniausiai vartojamų veiksmažodžių grandine, galūnių lentelėmis, raktiniais žodžiais ir pan.	3.6.1. Pagal individualius gebėjimus rašo tekstą pagal planą, kai yra suteikiama pagalba, naudojasi užrašyta veiksmažodžių grandine, galūnių lentelėmis, raktiniais žodžiais, duota pradžia, pabaiga, ir pan.	3.6.1. Pagal individualius gebėjimus rašo tekstą pagal planą, naudojasi užrašyta veiksmažodžių grandine, galūnių lentelėmis, raktiniais žodžiais, schemomis ir pan.

17^{1.6}. Turinio apimtis. Šiame papunktyje apibrėžiama visų kalbinės veiklos sričių – kalbos suvokimo klausa bei rega ir kalbėjimo, skaitymo, rašymo – turinys ir jo apimtis. Atskira dalimi pateikiamas kalbos sandaros pažinimo pagrindų turinys. Ugdymo procese kalbos sandaros pažinimo pagrindai integruojami į visas kalbinės veiklos sritis.

Lietuvių kalbos ugdymo turinys teikia galimybių ugdyti sutrikusios klausos mokinių elementarius lietuvių kaip negimtosios kalbos gebėjimus, būtinus mokymosi bei viešojo gyvenimo kontekstuose, ugdo elementarų kalbinį raštingumą. Ugdymo turinys taip pat sudaro prielaidas turtinti ir plėtoti literatūrinius gebėjimus ir kultūros pažinimą, formuojamus ir per kitų dalykų pamokas, paspartinti socializaciją girdinčiųjų visuomenės aplinkoje bei ugdyti pilietiškumą.

17^{1.6.1}. Parengiamoji klasė.

17^{1.6.1.1}. Sakytinio teksto suvokimas klausa bei rega ir kalbėjimas.

Aktyvaus ir pasyvaus žodyno kaupimas.

Sakinių sudarymo įgūdžių formavimas.

Išmoktų žodžių, jų formų, žodžių junginių ir programoje numatyto tipo sakinių vartojimas kalboje.

Atsakymas į klausimus apie save ir savo šeimą vartojant išmoktas frazes.

Pokalbiai su bendraamžiais ir mokytoju. Bendraudami įvairiose kalbinėse situacijose (natūraliose ir nenatūraliose – dirbtinėse, sukurtose), pratinasi tinkamai vartoti žodžius ir jų junginius, kuriais kreipiamasi į pašnekovą, pasisveikinama, atsisveikinama, dėkojama bendraamžiams ir suaugusiesiems.

Sakydami mandagumo žodžius, mokosi juos tinkamai „intonuoti“ taikydami kompensavimo strategijas (LGK elementai). Mokosi suprasti kalbantįjį, stebėdami jo mimiką (kompensuojant klausos trūkumą teisingam sakinio teksto suvokimui); atsakyti į trumpus ir konkrečius pašnekovo klausimus žinoma tema.

Pasakojimas iš patirties, pagal paveikslėlius. Žiūrėdami į paveikslėlius, mokiniai mokosi pasakoti, kas juose pavaizduota, ypač atkreipdami dėmesį į pavaizduotus veikėjus ir veiksmus, kuriuos jie atlieka, aplinkos daiktus. Mokosi sudaryti sakinį apie gerai pažįstamus dalykus (tai, ką mato, patiria). Kalbos suvokimas klausia ir rega lavinamas nuolat, kaskart bendraujant su mokiniu. Kalbos suvokimas klausia ir rega:

kalbančiojo lietuvių kalba aiški, taisyklinga, lėtas kalbėjimo tempas;

suvokiami kalbos vienetai: žinomi žodžiai; paliepipimai, klausimai, susiję su mokymo(si) veikla; 2–3 žodžių sakiniai kasdienio buitinio, asmeninio ir mokymosi konteksto;

suvokiama kalbos medžiaga perteikiama tiesiogiai;

taikomos kompensavimo strategijos.

17¹.6.1.2. Skaitymas

Pažintis su raidėmis. Raidės ir pirštų abėcėlės santykis. Skaitydami tikslingai parinktus tekstus praktiškai susipažįsta su lietuvių kalbos ženklais – raidėmis. Raidė siejama su pirštų abėcėlės ženklu. Supranta raidės ir pirštų abėcėlės ryšį.

Skaitymo procesas ir teksto suvokimas. Skaitydami specialiai sudarytus elementarius tekstus išmoksta ir atpažįsta visas lietuvių kalbos abėcėlės raides ir lavina skaitymo techniką, kiekvienas mokinys pagal savo galimybes išmoksta skaityti ir suprasti teksto turinį.

Pradinio skaitymo būdai. Skaito tekstus garsiojo skaitymo būdu. Skaitymas palydimas pirštų abėcėle. Skaito įvairius adaptuotus grožinės literatūros kūrinius, dalykinius tekstus. Mokosi skirti pasaką, eiliuotą ir neeiliuotą kūrinių. Perskaitę tekstą, atsako į mokytojo klausimus remdamiesi teksto medžiaga. Perskaitę pasaką apie gyvūnus, mokosi ją pasekti gestų kalba, kurti jai iliustracijas, su draugais suvaidinti. Perskaitę tekstą, pasako veikėjus ir jų atliekamus veiksmus.

Pažintis su knyga. Kartu su mokytoju vartydami, žiūrinėdami, skaitydami vaikams skirtas knygas, vadovėlio tekstus, susipažįsta su knygos autoriumi ir pavadinimu. Mokosi pasirinkti patikusią knygą, vienu dviem žodžiais atsakyti į mokytojo pateiktus klausimus apie knygą. Išvardija veikėjus, pasako, ką jie veikia.

17¹.6.1.3. Rašymas

Rašymo technika. Analizuodami mokytojo pateiktus, vadovėlyje, pratybų sąsiuvinyje esančius raidžių ir jų junginių pavyzdžius, mokosi orientotis rašymo sąsiuvinyje, taisyklingai rašyti visas rašytines lietuvių kalbos abėcėlės raides ir jas jungti žodžiuose. Rašydami prasmingus žodžius, sakinius, mokiniai nuolat tobulinasi rašymo įgūdžius: tobulina raidės formą, raidžių jungimą žodžiuose. Išmokus rašyti standartinę raidę, ji rašoma žodyje, sakinyje.

Vardu, pavadinimų rašyba. Mokomasi parašyti savo vardą, pavardę, miesto, kaimo pavadinimą.

Elementarūs sakinio skyrybos atvejai. Skaitydami ir aptardami tekstus, susipažįsta su elementariausiais sakinio skyrybos atvejais, teksto rašymo reikalavimais ir mokosi parašyti sakinį bei nurašyti neilgą tekstą: pradėti sakinį didžiąja raide, gale dėti tašką arba klaustuką, rašyti teksto pavadinimą, pirmą teksto sakinį pradėti toliau nuo krašto.

Teksto (pasakojimo) kūrimas. Sudaromos tokios kalbinės situacijos, kad mokiniai galėtų rašyti prasmingus sakinius, žodžius derindami su paveikslėliais. Mokomasi rašyti neilgą 2–3 sakinių tekstą, kad būtų nuolat ugdomas mokinių gebėjimas reikšti mintis raštu.

17¹.6.1.4. Kalbos sandaros pažinimas

Tekstas: tekstas ir pavieniai sakiniai, pasakojimo sandara. Skaitydami ir analizuodami vadovėlio, pratybų sąsiuviniių tekstus, supranta teksto, sakinio ir žodžio santykį: tekstas sudarytas iš sakinių, sakinys iš žodžių. Susipažįsta su teksto pavadinimu. Aiškindamiesi 6–7 metų vaikams suprantamų tekstų turinį, mokosi išvardyti veikėjus, jų atliekamus veiksmus, gestų kalba pasakyti, apie ką tekste kalbama.

Sakinys: sakinių įvairovė; žodžių ryšiai sakinyje. Skaitydami tekstus, mokosi suprasti, kuriuo sakiniu teigiama, kuriuo klausama. Analizuodami neilgus (2–3 žodžių) teksto sakinius, mokosi kelti sakinio žodžiams klausimus ir suprasti, kad sakinio žodžiai vieni su kitais susiję ir yra derinami tarpusavyje. Naudodamiesi pagalbinėmis priemonėmis (galūnių lentelėmis, kita vaizdine medžiaga) mokosi derinti žodžius sakinyje. Sudarinėjami ir analizuojami vientisiniai neišplėstiniai sakiniai, sakiniai su vienarūšiais veiksniais ir tariniais.

Žodis: žodžiai, reiškiantys veiksmus, daiktų pavadinimus. Skaitydami ir analizuodami tekstus, mokosi skirti žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų pavadinimus, mokosi tuos žodžius mintinai, kad galėtų juos vartoti savo kalboje, rašymo pratybose bei kitų dalykų pamokose. Susipažįsta su asmenvardžiais (žmonių vardai, pavardės), vietovardžiais (miesto, kaimo, kuriame gyvena, pavadinimas, miesto, kuriame mokosi, pavadinimas). Analizuodami tekstus, jų sakinius, žaisdami žodžiais, praktiškai susipažįsta su žodžių junginiais, reiškiančiais daiktą ir veiksmą. Supranta, kad žodis gali keisti pabaigą, geba naudotis mokytojo parengtomis daiktavardžio linksnių galūnių lentelėmis. Naujų žodžių mokomasi pagal paveikslėlius ar gestus; mokomasi kelti klausimą atskiram žodžiui (mokomasi skirti kalbos dalis pagal gramatinę žodžio morfemų reikšmę). Žodžiai, kurių mokomasi yra vns. ir dgs. vard. l. (daiktavardžiai), es. l. vns.1 a. ir 3 a. (veiksmažodžiai).

17¹.6.1.5. Sociokultūrinės temos

Svarbiausios žinios apie save (aš, šeima).

Mano klasė.

Žmogus.

Namai (namų apyvokos daiktai: maistas, apranga, žaislai, higienos priemonės, spalvos ir t. t.).

Vaiko veikla (namuose ir mokykloje, lauke).

Šventės (2-3) ir jų simboliai.

Gamta (metų laikai, augalai, gyvūnai)

17¹.6.1.6. Žodynas

Leksikos minimumas atrenkamas atsižvelgiant į žodžių vartojimo situaciniame kontekste (kasdienės buities, mokymosi, klasės gyvenimo ir pan.) būtinumą, dažnumą, į žodžių junglumą. Parengiamojoje klasėje turėtų būti mokoma(si) žodžių, labiausiai reikalingų bendraujant – žodžiu ir raštu – įprasčiausiose kasdienio gyvenimo situacijose: šeimoje, klasėje, mokykloje, parduotuvėje ir pan. Mokiniai turėtų išmolti identifikuoti save ir kitus, artimiausios aplinkos asmenis, pasakyti savo vardą, pavardę, amžių. Atsakyti į klausimus apie save ir savo šeimą vartodami išmoltas frazes. Rekomenduojama išmolti 100–150 žodžių.

17¹.6.1.7. Komunikavimo intencijos (kalbos veiksmai)

Svarbiausios bendravimo formulės: kaip pasisveikinti, atsiveikinti, kaip atsiprašyti, kaip padėkoti.

Pažintis: kaip susipažinti, pasakyti savo vardą, pavardę, amžių.

Pokalbis: kaip pradėti ir užbaigti pokalbį, mokytis paklausti.

Bendra veikla: dalyvauti žaidimuose, mokyklinėje veikloje. Mokytojui padedant, realizuoti poreikį kalbėti. Vaidinti siužetus, dialogus su pasikartojančia kalbine medžiaga (pvz., pasaką „Ropė“).

Nuotaikos, jausmai: kaip išsakyti savo norus, kaip išreikšti savo pasitenkinimą ar nepasitenkinimą; kaip išreikšti džiaugsmą, liūdesį.

17¹.6.1.6. Leksika, jos gramatinis kaitymas, raiška

Konkrečios reikšmės žodžiai.

Tipinės frazės, susijusios su pamokos vyksmu.

Veiksmas dabartyje, reiškiamas veiksmažodžių esamojo laiko vns. 1 a. ir 3 a.

Neigimas, reiškiamas veiksmažodžiais su priešdėliu *ne*.

Subjektas, reiškiamas vardažodžių vardininku.

Objektas, reiškiamas vardažodžių galininku.

Asmeninių įvardžių *aš, mano* vartojimas.

Kiekybė, reiškiamas kiekiniais skaitvardžiais: *vienas, du*.

Klausimas, reiškiamas klausiamaisiais žodeliais *kas, ką veikia, kieno, koks, kokia (spalva, dydis)* mimika.

Gramatikos formų ir konstrukcijų, leksikos raiškos turi būti mokomasi praktiškai, dažniausiai pagal pateiktus modelius ir klausimus, pačių *sąvokų* nevartojant. Programoje jos pateikiamos mokytojams, vadovėlių autoriams.

17¹.6.1.6. Tarties korekcija

Mokiniai pagal klausos sutrikimo laipsnį ir individualius gebėjimus turi stengtis tarti lietuvių kalbos garsus; kalbėti lietuvių kalba taip, kad juos suprastų asmenys, kurie yra pasirengę suprasti ir palaikyti kalbantįjį. Pamokų metu koreguoti mokinių tartį.

17¹.6.2. 1-2 klasė.

17¹.6.2.1. Sakytinio teksto suvokimas klausia bei rega ir kalbėjimas.

Kalbos suvokimas klausia ir rega:

atsižvelgiant į tikslą (mokymuisi, informacijai rasti, savo malonumui);

kalbančiojo lietuvių kalba aiški, taisyklinga, lėtas kalbėjimo tempas;

suvokiamų tekstų temos kasdienio buitinio, asmeninio ir mokymosi konteksto, svarbios amžiaus grupei;

suvokiamų tekstų pobūdis: buitiniai pokalbiai; adaptuoti informaciniai, nurodomieji pranešimai; publicistiniai, dalykiniai, tautosakos ir grožiniai tekstai;

suvokiami tekstai perteikiami tiesiogiai;

taikomos kompensavimo strategijos.

Kalbėjimas atsižvelgiant į tikslą ir pašnekovą.

Kalbėjimas monologu gerai žinoma tema.

Kalbėjimas dialogu įprastose situacijose, kai nurodyti kalbos veiksmai.

Kalbėjimo eiga iš anksto suplanuota; mokiniui nurodyta, ką ir kaip kalbėti.

Kalbėjimo temos kasdienio buitinio, asmeninio ir mokymosi konteksto, aktualios amžiaus grupei.

Kalbėjimo kompensavimo strategijų taikymas.

17¹.6.2.2. Skaitymas

Skaitymas atsižvelgiant į tikslą (mokymuisi, informacijai rasti, savo malonumui).

Skaitymas tyliai, balsu (pagal poreikius ir gebėjimus), skaitymą palydint pirštų abėcėle.

Skaitomų tekstų pobūdis: informaciniai pranešimai; dalykiniai, tautosakos ir grožiniai tekstai.

Skaitymo kompensavimo strategijų taikymas (supratimas, remiantis situaciniu kontekstu, iliustracijomis, gestų kalba).

Programoje pateikiama tik privaloma literatūra. Ji suprantama kaip tekstai (ar jų ištraukos, adaptuoti tekstai), kurie skaitomi ir aptariami pamokose. Jie sudaro tik dalį mokymosi medžiagos. Renkantis kitus tekstus remiamasi šiam mokinių amžiui rekomenduojamų skaityti kūrinų sąrašais.

Privaloma literatūra:

Pasirinktos pasakos apie gyvūnus ir buitinės pasakos (pvz., iš knygos Gulbė karaliaus pati).

Pasirinkti padavimai (atitinkamo etnografinio regiono).

K. Kasparavičius. Trumpos istorijos ar kitas pasirinktas kūrinys.

A. Matutis. Pasirinkti eilėraščiai.

Vytė Nemunėlis. Pasirinkti eilėraščiai.

R. Skučaitė. Pasirinkti eilėraščiai.

D. Bisetas. Aukštyn kojom.

O. Proisleris. Vaiduokliukas ar kitas pasirinktas kūrinys.

K. Jakubėnas. Pasirinkti eilėraščiai.

P. Mašiotas. Pasirinkti kūriniai.

17¹.6.2.3. Rašymas

Rašymas atsižvelgiant į tikslą.

Rašymas atsižvelgiant į pašnekovą: bendraamžiai ir suaugusieji; pažįstami ir nepažįstami asmenys.

Rašymo temos kasdienio buitinio, mokymosi ir asmeninio konteksto, aktualios amžiaus grupei.

Rašymo eiga mokiniui žinoma, iš anksto suplanuota; mokiniui nurodyta, ką ir kaip rašyti.

Tekstų tipai: pasakojimas, aprašymas, dialogas.

Tekstų žanrai: raštelis, žinutė, sveikinimas, kvietimas, skelbimas.

Rašymo kompensavimo strategijų taikymas.

17¹.6.2.4. Sociokultūrinės temos

Mokykla.

Mokinys ir jo aplinka. Mokinio veikla.

Namai.

Šeima.

Mano gyvūnai.

Mano draugas (-ė).

Šventės.

Oras.

Metų laikai.

Gamta.

Laisvalaikis.

Atostogos.

Sveikata ir higiena.

17¹.6.2.5. Žodynas

Leksikos minimumas atrenkamas atsižvelgiant į žodžių vartojimo situaciniame kontekste (kasdienės buities, mokymosi, klasės gyvenimo ir pan.) būtinumą, dažnumą, į žodžių junglumą. 1–2 klasėse turėtų būti mokoma(si) žodžių, labiausiai reikalingų bendraujant – žodžiu ir raštu – įprasčiausiose kasdienio gyvenimo situacijose: mokykloje, viešajame transporte, parduotuvėje, kavinėje, poliklinikoje, bibliotekoje ir pan. Mokiniai turėtų išmokti identifikuoti save ir kitus, pasakyti savo vardą, pavardę, amžių, namų adresą, telefoną; trumpai apibūdinti šeimą, draugus, namus, kuriuose gyvena, mokyklą, kurioje mokosi; pasakyti, ką mėgsta ir ko nemėgsta (veikla, maisto produktai ir pan.), ką moka, ko nemoka padedant mokytojui apibūdinti savo pomėgius, t. y. įgyti elementariausių bendros veiklos vartojant lietuvių kalbą įgūdžių.

Rekomenduojama išmokti 250–300 žodžių.

17¹.6.2.6. Komunikavimo intencijos (kalbos veiksmai)

Svarbiausios bendravimo formulės: kaip pasisveikinti, atsisveikinti; kaip atsiprašyti, kaip atsakyti; kaip padėkoti, kaip atsisakyti; kaip palinkėti.

Pažintis: kaip susipažinti; kaip supažindinti.

Pokalbis: kaip užkalbinti draugą, nepažįstamąjį; kaip pradėti ir užbaigti pokalbį.

Informacija: kaip paklausti informacijos apie vietą, laiką, požymius; kaip suteikti informaciją apie vietą, laiką, požymius; kaip patvirtinti informaciją; kaip paneigti informaciją.

Bendra veikla: kaip paprašyti padėti ką nors padaryti; kaip sutikti ką nors padaryti; kaip atsisakyti ką nors padaryti; kaip pasiūlyti savo pagalbą; kaip atsisakyti padėti; kaip paprašyti leidimo veikti; kaip leisti ką nors veikti; kaip liepti ką nors veikti; kaip pakviesti; kaip atsisakyti kvietimo; kaip pasveikinti.

Nuomonė: kaip paklausti, kas kam patinka ar nepatinka; kaip pasakyti, kas kam patinka ar nepatinka.

Nuotaikos, jausmai: kaip išsakyti savo norus, pageidavimus; kaip išreikšti savo pasitenkinimą ar nepasitenkinimą; kaip nustepti; kaip išreikšti džiaugsmą, liūdesį; kaip gailėtis ko nors.

17¹.6.2.7. Leksika, jos gramatinis kaitymas, raiška

Veiksmas dabartyje, praeityje, ateityje, reiškiamas veiksmažodžių esamojo, būtojo kartinio ir būsimojo laiko formomis.

Skatinimas, reiškiamas liepiamąja forma (vns. ir dgs. antras asmuo).

Subjektas, reiškiamas vardažodžių vardininku ir elementariais žodžių junginiais.

Objektas, reiškiamas vardažodžių galininku ir kilmininku, priemonės įnagininku, adresatiniu naudininku.

Požymis, reiškiamas būdvardžiais (vns. linksniai).

Asmeninių įvardžių vartojimas.

Kiekybė, reiškiamą kiekiniais pagrindiniais skaitvardžiais ir kiekiorieveiksmiais.

Vieta, reiškiamą vardažodžių vietininku,rieveiksmiais ir prielinksninėmis konstrukcijomis.

Laikas, reiškiamasrieveiksmiais, vardažodžių galininku, prielinksninėmis konstrukcijomis.

Būdas, reiškiamasrieveiksmiais.

Neigimas, reiškiamas neigiamosiomis dalelytėmis ir priešdėliais.

Klausimas, reiškiamas klausiamaisiais žodeliais ir intonacija.

Kreipinys, reiškiamas šauksmininku.

Sakinys. Vientisinis, neišplėstinis ir išplėstinis. Klausiamasis.

Gramatikos formų ir konstrukcijų, leksikos raiškos turi būti mokomasi praktiškai, dažniausiai pagal pateiktus modelius ir klausimus, pačių sąvokų nevertojant. Programoje jos pateikiamos mokytojams, vadovėlių autoriams.

17¹.6.2.8. Tarties korekcija

Mokiniai pagal klausos sutrikimo laipsnį ir individualius gebėjimus turi stengtis tarti lietuvių kalbos garsus; kalbėti lietuvių kalba taip, kad juos suprastų asmenys, kurie yra pasirengę suprasti ir palaikyti kalbantįjį. Pamokų metu koreguojamas žodžių tarimas.

17¹.6. 3. Turinio apimtis. 3–4 klasės

17¹.6. 3.1. Sakytinio teksto suvokimas klausia bei rega ir kalbėjimas.

Kalbos suvokimas klausia ir rega:

- atsižvelgiant į tikslą (mokymuisi, informacijai rasti, savo malonumui);
- kalbančiojo lietuvių kalba aiški, taisyklinga, lėtas kalbėjimo tempas;
- suvokiamų tekstų temos kasdienio buitinio, asmeninio ir mokymosi konteksto, svarbios amžiaus grupei;
- suvokiamų tekstų pobūdis: buitiniai pokalbiai; adaptuoti informaciniai, nurodomieji pranešimai; publicistiniai, dalykiniai, tautosakos ir grožiniai tekstai;
- suvokiami tekstai perteikiami tiesiogiai;
- taikomos kompensavimo strategijos.

Kalbėjimas atsižvelgiant į tikslą ir pašnekovą.

Kalbėjimas monologu gerai žinoma tema.

Kalbėjimas dialogu įprastose situacijose, kai nurodyti kalbos veiksmai.

Kalbėjimo eiga suplanuota, mokiniui žinoma arba aiškiai nuspėjama.

Kalbėjimo temos kasdienio buitinio, asmeninio ir mokymosi konteksto, svarbios amžiaus grupei.

Tekstų pobūdis: pokalbis, informacinis pranešimas, pasakojimas, apibūdinimas.

Kalbėjimo ir kompensavimo strategijų taikymas.

17¹.6. 3.2. Skaitymas

Skaitymas atsižvelgiant į tikslą (mokymuisi, informacijai rasti, savo malonumui).

Skaitymas tyliai, balsu (pagal poreikius ir gebėjimus) garsus palydint pirštų abėcėle.

Skaitomų tekstų struktūra. Pavadinimas, pastraipa; teksto pradžia, dėstymas, pabaiga. Skaitomų tekstų pobūdis: adaptuoti informaciniai, nurodomieji; publicistiniai; dalykiniai; tautosakos ir grožiniai tekstai.

Skaitymo kompensavimo strategijų taikymas (supratimas remiantis situaciniu kontekstu, iliustracijomis, vaizdinėmis priemonėmis, LGK).

Programoje pateikiama privaloma literatūra. Ji suprantama kaip tekstai (ar jų ištraukos, adaptuoti tekstai), kurie skaitomi ir aptariami pamokose. Jie sudaro tik dalį mokymosi medžiagos. Renkantis kitus tekstus remiamasi šiam mokinių amžiui rekomenduojamų skaityti kūrinių sąrašais.

Privaloma literatūra:

Pasirinktos stebuklų pasakos (pvz., iš knygos Gulbė karaliaus pati).

Pasirinktos saktės (pvz., iš knygos Sužeistas vėjas).

J. Degutytė. Nepalik manęs. Pasirinkti eilėraščiai.
V. Žilinskaitė. Kelionė į Tandadriką ar kitas pasirinktas kūrinys.
B. Vilimaitė. Pasirinktas apsakymas.
M. Vainilaitis. Pasirinkti eilėraščiai.
L. Gutauskas. Pasirinkta pasaka.
R. Skučaitė. Pasirinkti eilėraščiai.
H. K. Andersenai. Bjaurusis ančiukas.
A. Lindgren. Emilis iš Lionebergos arba Pepė Ilgakojinė.

17¹.6. 3.3. Rašymas

Rašymas atsižvelgiant į tikslą ir adresatą.
Rašymo temos kasdienio buitinio, mokymosi ir asmeninio konteksto, svarbios amžiaus grupei.
Rašymo eiga suplanuota, mokiniui gerai žinoma.
Tekstų tipai: pasakojimas, aprašymas, šių tipų derinys; dialogas.
Tekstų žanrai: žinutė, sveikinimas, kvietimas, skelbimas, anketa, laiškas.
Teksto komponavimo pradmenys.
Rašymo ir kompensavimo strategijų taikymas.

17¹.6. 3.4. Sociokultūrinės temos

Aš ir mano šeima.
Mano diena.
Mano šeimos narių darbas ir poilsis.
Laisvalaikis, pomėgiai.
Mano draugai.
Sveikata ir higiena.
Maistas, maitinimasis.
Gatvė prie mokyklos.
Parduotuvė, pirkimas.
Mano namai.
Mano butas.
Šventės.
Metų laikai.
Gamta.

Oras.
Gyvūnai.
Žmonių darbai (įvairiais metų laikais).
Mano Tėvynė – Lietuva.

17¹.6. 3.5. Žodynas

Leksikos minimumas atrenkamas atsižvelgiant į žodžių vartojimo situaciniame kontekste (kasdienės buities, mokymosi, klasės gyvenimo ir pan.) būtinumą, dažnumą, į žodžių junglumą. 3–4 klasėse turėtų būti mokoma(si) žodžių, labiausiai reikalingų bendraujant – žodžiu ir raštu – kasdienio gyvenimo ir mokymosi situacijose, pvz., mokykloje, viešajame transporte, parduotuvėje, kavinėje, poliklinikoje, bibliotekoje, skaitykloje, sporto klube ir kt. kalbinėje aplinkoje. Mokiniai turėtų išmokti identifikuoti save ir kitus, pasakyti vardą, pavardę, amžių, namų adresą, telefoną; trumpai apibūdinti šeimą, draugus, namus, kuriuose gyvena, mokyklą, kurioje mokosi; pasakyti, ką mėgsta ir ko nemėgsta (veikla, maisto produktai ir pan.), apibūdinti savo pomėgius, t. y. įgyti elementarių bendros veiklos vartojant lietuvių kalbą įgūdžių. Rekomenduojama išmokti 250–300 žodžių.

17¹.6. 3.6. Komunikavimo intencijos (kalbos veiksmai)

Svarbiausios bendravimo formulės: kaip pasisveikinti, atsisveikinti; kaip pasiteirauti apie naujienas, kaip atsakyti; kaip atsiprašyti, kaip atsakyti į atsiprašymą; kaip padėkoti, kaip atsakyti į padėką; kaip pagirti; kaip paprašyti; kaip palinkėti gero apetito, gero kelio, geros sveikatos.

Pažintis: kaip susipažinti, kaip supažindinti kitus.

Pokalbis: kaip užkalbinti draugą, nepažįstamąjį; bendraamžį ir vyresnį žmogų; kaip pradėti kalbą; kaip įsiterpti į pokalbį; kaip perklausti nesupratus; kaip bendrauti telefonu (SMS žinutėmis) ir pokalbių svetainėje; kaip baigti pokalbį.

Informacija: kaip paklausti informacijos; kaip suteikti informaciją; kaip patvirtinti informaciją; kaip paneigti informaciją; kaip įspėti (apie pavojų ir pan.).

Bendra veikla: kaip paprašyti padėti ką nors padaryti; kaip sutikti ar nesutikti ką nors padaryti; kaip pasiūlyti savo pagalbą; kaip priimti kito pagalbą; kaip atsisakyti kito siūlomos pagalbos; kaip paprašyti leidimo veikti; kaip leisti ką nors veikti; kaip uždrausti ką nors veikti; kaip pakviesti; kaip padėkoti už kvietimą; kaip pasveikinti, kaip palinkėti, kaip įteikti dovaną.

Nuomonė: kaip paklausti kito nuomonės; kaip nepatikėti; kaip pasakyti savo nuomonę.

Nuotaikos, jausmai: kaip išreikšti savo pasitenkinimą ar nepasitenkinimą; kaip pasakyti savo norus; kaip paguosti; kaip išreikšti džiaugsmą, liūdesį; kaip gailėtis (ko nors, dėl ko nors).

17¹.6. 3.7. Leksika, jos gramatinis kaitymas, raiška

Veiksmas, jo pradžia, taša. Veiksmažodžių laikai: esamasis, būtasis kartinis, būsimasis (veiksmas dabartyje, praeityje, ateityje, reiškiamas asmenuojamomis veiksmažodžio formomis). Skatinimas, reiškiamas liepiamąja nuosaka (vns. ir dgs. antras asmuo).

Subjektas, reiškiamas vardažodžių vardininku ir elementariais žodžių junginiais.

Objektas, reiškiamas vardažodžių galininku, kilmininku, adresato naudininku.

Požymis, reiškiamas būdvardžiais.

Asmeninių įvardžių vartojimas.

Priklausomybė, reiškiamą kilmininko linksniu ir įvardžiais.

Kiekybė, reiškiamą kiekiniais pagrindiniais ir dauginiais skaitvardžiais ir kiekiorieveiksmiais.

Vieta, reiškiamą vardažodžių vietininku,rieveiksmiais, prielinksninėmis konstrukcijomis.

Laikas, reiškiamasrieveiksmiais, vardažodžių galininku ir įnagininku, prielinksninėmis konstrukcijomis.

Būdas, reiškiamasrieveiksmiais.

Tikslas, reiškiamas bendratimi ir vardažodžių kilmininku.

Neigimas, reiškiamas neigiamosiomis dalelytėmis ir priešdėliais.

Kreipinys. Kreipinio raiška šauksmininku.

Leksikos raiškos pradinėje ugdymo pakopoje turi būti mokomasi tik supažindinant, kaip praktiškai vartoti reikiamas žodžių formas ir gramatikos konstrukcijas, dažniausiai pagal pateiktus modelius ir klausimus, pačių sąvokų nevartojančias. Jos pateikiamos mokytojams, vadovėlių autoriams.

17¹.6. 3.8. Tarties korekcija

Mokiniai pagal klausos sutrikimo laipsnį ir individualius gebėjimus turi stengtis suprantamai tarti lietuvių kalbos garsus; kalbėti lietuvių kalba taip, kad juos suprastų asmenys, kurie yra pasirengę suprasti ir palaikyti kalbantįjį. Pamokų metu koreguojama mokinių tartis.

17¹.7. Pasiekimų vertinimo požymiai. Šioje lentelėje pateikiami apibendrinti orientaciniai trijų lygių – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – mokinių dalyko žinių ir supratimo, kalbinės veiklos sričių gebėjimų bei vertybinių nuostatų ugdymosi kokybiniai aprašai. Lentelėje pateikiami mokinių pasiekimų lygių požymiai neskirstomi atskiriems koncentrams ar klasėms, nes parodo tik bendrus kriterijus. Priimant sprendimus apie mokinių pasiekimus ir daromą pažangą jais vadovaujamosi atsižvelgiant į konkrečius programoje aprašytus gebėjimus ir turinio apimtį.

Lygiai Pasiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios ir supratimas	Žinios ir supratimas – paviršutiniški, fragmentiški: mokinys atgamina įsimintą informaciją, atpažįsta kai kurias sąvokas, priimtus susitarimus ir taisykles, tačiau dar negeba adekvačiai vartoti sąvokų,	Žinios suprastos ir taikomos: mokinys supranta ir daugeliu atvejų tinkamai vartoja sąvokas, paaiškina visuotinai priimtus susitarimus ir taisykles, daugeliu atvejų jų laikosi.	Žinios išsamios ir sistemingos: mokinys supranta ir tiksliai vartoja sąvokas, paaiškina visuotinai priimtus susitarimus ir taisykles, sistemingai jų laikosi.

		nuosekliai laikytis susitarimų ir taisyklių.		
Gebėjimai	Teksto suvokimas klausa ir rega	Sakinio teksto suvokimo klausa bei rega ir kalbėjimo gebėjimai vertinami labai individualiai, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio klausos sutrikimo laipsnį bei individualius gebėjimus ir naudojamą klausą kompensuojančią aparatūrą (individualia ar stacionaria). Atsižvelgiama į vaiko klausos sutrikimo laipsnį, šeimos kalbą. Mokinio gebėjimai ir pažanga vertinami ne tik pamokų, bet ir individualių tarties, kalbos mokymo ir klausos lavinimo pratybų bei nepamokinės veiklos metu.		
	Skaitymas	<p>Mokinys atlieka tas užduotis:</p> <p>kurios yra susijusios su elementariais skaitymo įgūdžiais,</p> <p>kurios yra susijusios su tiesiogiai tekste pasakyta informacija,</p> <p>kurios yra susijusios su tiesiogiai tekste pasakyta informacija,</p> <p>kurioms atlikti gali pasitelkti asmeninę patirtį,</p> <p>kurios reikalauja atpažinti dažnai įprastoje aplinkoje vartojamas elementarias kalbinės raiškos priemones.</p>	<p>Mokinys atlieka tas užduotis:</p> <p>kurios yra susijusios su skaitymo įgūdžiais,</p> <p>kurios yra susijusios su visą tekstą ar jo dalį apimančia informacija, kai pateikta keliose teksto vietose,</p> <p>kurioms atlikti reikia susieti asmeninę patirtį su labai aiškiai tekste pateiktu požiūriu, vertinimu, nuomone.</p> <p>kuriose reikia apibūdinti ar palyginti veikėjus, objektus vienu aspektu, kai tai aiškiai įvardyta tekste.</p> <p>kurios reikalauja atpažinti aiškias kalbinės raiškos priemones, jei pateikiami klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais.</p>	<p>Mokinys atlieka tas užduotis:</p> <p>kurios yra susijusios su skaitymo įgūdžiais,</p> <p>kurios yra susijusios su visą tekstą ar jo dalį apibendrinančia informacija ir svarbiomis detalėmis ir reikalauja vertinimo,</p> <p>kuriose reikia įvardyti ir/ar apibūdinti veikėjus, objektus nurodytais aspektais, kai tai aiškiai įvardyta tekste.</p> <p>kurios reikalauja suprasti ir paaiškinti kalbinės raiškos priemones, kuriančias teksto prasmę.</p>
	Rašymas	<p>Mokinys, gavęs paramą, parašo darbą,</p> <p>kuriame iš dalies įvykdo užduoties reikalavimus, bando rentis atitinkamoje klasėje numatytais įgyti žiniomis,</p>	<p>Mokinys parašo darbą,</p> <p>kuriame iš esmės įvykdo užduoties reikalavimus, naudojasi esminėmis atitinkamoje klasėje numatytais įgyti žiniomis,</p>	<p>mokinys parašo darbą, kuriame kūrybiškai atsižvelgia į rašymo tikslą ir adresatą, vaizduojamą situaciją sieja su 5–6 klasės programoje numatytais įgyti žiniomis.</p> <p>Mokinys parašo darbą,</p>

	<p>kurio mintis aiški,</p> <p>kuriame bando laikytis bendriausių teksto sandaros principų.</p> <p>kurio teksto raiška ir raštingumas pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą.</p>	<p>kurio mintis aiški,</p> <p>kuriame iš esmės laikosi sandaros principų,</p> <p>kuriame iš esmės laikosi teksto raiškos reikalavimų.</p> <p>kuriame taiko pagrindines atitinkamos klasės programoje nagrinėjamas rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles.</p>	<p>kuriame įvykdo visus užduoties reikalavimus, tikslingai naudojami atitinkamoje klasėje numatytais įgyti žinios,</p> <p>kurio mintis aiški, tinkamai atsižvelgta į tikslą ir adresatą,</p> <p>kuriame laikosi teksto sandaros principų, bando kūrybiškai komponuoti tekstą,</p> <p>kurio teksto raiška iš esmės nepriekaištinga, gali būti originali.</p> <p>kuriame taiko atitinkamos klasės programoje nagrinėjamas rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles.</p>
Nuostatos	<p>Mokytojo paragintas domisi lietuvių kalba, jos vartojimu; siekia suprasti, kas kalbama, noriai bendrauja; paragintas ieško įdomesnių, vertingesnių knygų; suvokia, kad skaitymo, rašymo, kalbėjimo, klausymo gebėjimus reikia tobulinti.</p>	<p>Yra nusiteikęs domėtis lietuvių kalba, jos galimybėmis, išskirtinumu, savitumu; stengiasi suprasti, kas kalbama ar rašoma; siekia aiškiai reikšti mintis; nori pasirinkti ir skaityti įdomias, vertingas knygas; stengiasi nuolat tobulinti savo kalbinę raišką, skaitymo, rašymo, klausymo gebėjimus.</p>	<p>Labai domisi lietuvių kalba, jos savitumu, išskirtinumu, vartojimo galimybėmis; stengiasi adekvačiai suprasti, kas kalbama ar rašoma, jaučia atsakomybę už savo pasakymų tikrumą; savo iniciatyva ieško dominančių knygų; savarankiškai tobulina ir turtina savo kalbinę raišką, skaitymo, rašymo, klausymo gebėjimus.</p>